

**TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARINA
YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK
ÇALIŞMASI**

Aslı KOÇAK¹

Muhammed Eyyüp SALLABAŞ²

ÖZET

Bu çalışmada Türkçe Öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarını öğrenebilmek amacıyla bir ölçek geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılarak üç farklı devlet üniversitesinin Türkçe Öğretmenliği bölümü öğrencilerinden veriler toplanmıştır. Ölçek geliştirme süreçlerinin adım adım izlendiği çalışmada ilk olarak ilgili çalışma grubundan uzaktan eğitim hakkındaki düşüncelerini yazmaları istenmiş, uzaktan eğitim ve ölçek geliştirme hakkında literatür taranmış ve uzman görüşlerinden yardım alınmıştır. Bu işlemler sonucunda 48 maddelik havuz oluşturulmuş ve kapsam geçerliliğinin sağlanması için 9 uzmanın, görüş ve önerileri doğrultusunda ölçek maddelerinde düzeltmeler yapılmış ve 31 maddelik taslak ölçek elde edilmiştir. Taslak ölçek 2021-2022 eğitim öğretim yılında Türkçe Öğretmenliği 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 96 öğretmen adayına uygulanmış elde edilen veriler SPSS 21.0 programıyla analiz edilmiştir. Yapılan faktör analizleri sonucunda maddelerin 3 faktörde toplandığı görülmüştür. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ,717 hesaplanmış ve “Türkçe Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği”nin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Tutum Ölçeği, Ölçek Geliştirme, Uzaktan Eğitim, Türkçe Öğretmen Adayları

**REGARDING THE DISTANCE EDUCATION APPLICATIONS OF TURKISH TEACHER
CANDIDATES DEVELOPING THE ATTITUDE SCALE VALIDITY AND RELIABILITY
STUDY**

ABSTRACT

In this study, it is aimed to develop a scale in order to learn the attitudes of Turkish teacher candidates towards distance education. In this context, data were collected from the students of Turkish Language

¹ Öğr. Gör., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, akocak@bandirma.edu.tr.

² Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Öğretim Üyesi, sallabas@gmail.com.

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1207732

BANÜSAD, 2022; 5(2), 125-139

Teaching department of three different state universities by using the survey design, which is one of the quantitative research methods. In the study, in which the scale development processes were followed step by step, first of all, the relevant working group was asked to write their thoughts on distance education, the literature on distance education and scale development was searched, and expert opinions were sought. As a result of these processes, a pool of 48 items was created and corrections were made in the scale items in line with the opinions and suggestions of 9 experts in order to ensure content validity, and a draft scale with 31 items was obtained. The draft scale was applied to 96 pre-service teachers studying in the 3rd and 4th grades of Turkish Language Teaching in the 2021-2022 academic year, and the data obtained were analyzed with the SPSS 21.0 program. As a result of the factor analysis, it was seen that the items were collected in 3 factors. The Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was calculated as ,717 and it was concluded that the "Turkish Teacher Candidates' Attitude Scale towards Distance Education" is valid and reliable.

Keywords: Attitude Scale, Scale Development, Distance Education, Turkish Teacher Candidates

1. GİRİŞ

Uzaktan eğitim öğrenci ve öğreticinin zaman ve yer sınırlaması olmadan, iletişim ve eğitim teknolojileri aracılığıyla bulunduğu bir ortamdır. Uzaktan eğitim, yer ve zaman açısından kişisel esneklik ve bağımsız öğrenme imkânı sağlarken aynı zamanda kaynakla alıcının aynı ortamlarda bulunma zorunluluğunu ortadan kaldıran bir eğitim teknolojisidir (Uşun, 2006). Bu kapsamda öğrenmede zamansal ve mekânsal sınırları azaltarak bireylere fırsat eşitliği sağlaması ve kullanıcılara teknoloji tabanlı öğrenme, sanal uygulamalar, açık öğretim gibi çeşitli imkanlar sunması uzaktan eğitimin en önemli özelliğidir. Bu özelliği sayesinde uzaktan eğitim, eğitim olanaklarının geniş kitlelere ulaşmasını sağlarken bireylere de örgün eğitimdeki mesafe, zaman gibi kısıtlayıcılar olmaksızın eğitim fırsatlarından yararlanabilme imkânı verir. Uzaktan eğitim imkanlarını Fidan (2016) video, animasyon, sanal sınıflar, anketler, forumlar gibi etkileşimli öğrenme materyalleri olarak belirtmektedir.

Öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutumu uzaktan eğitimin etkililiğini belirleyen önemli bir faktördür. Kağıtçıbaşı (2010) tutumu bireylerin kişi, nesne ve olaylar karşısında içinde bulunduğu olumlu veya olumsuz tepki hali olarak belirtmektedir. Ölçekler bireylerin tutum, ilgi, motivasyon, kaygı gibi doğrudan gözlenemeyen özelliklerinin ölçülmesinde kullanılmaktadır (Erkuş, 2012). Ölçülmek istenen değişkenin ne olduğuna karar verildikten sonra bu alanda daha önceden hazırlanmış bir ölçek olup olmadığı belirlenir. Tavşancıl'a (2002) göre "Ölçülmek istenen değişken için önceden hazırlanmış bir ölçek var mı?", ölçek varsa "Bu ölçek ölçme amacına hizmet ediyor mu?", mevcut ölçeğin duyarlılığı yüksekse "Ölçek uyarılma mı yapılmalı yoksa yeni bir ölçek mi geliştirilmeli?" sorularına cevap

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1207732

BANÜSAD, 2022; 5(2), 125-139

aranmalı ve ölçme süreci şekillendirilmelidir. Ölçek geliştirme, bireylerin ölçülmesi düşünülen özelliğini ortaya çıkaracak maddeleri ve kategorileri geliştirme sürecidir ve Büyüköztürk (2005) ölçme aracının başarısının geçerli ve güvenilir olmasına bağlı olduğunu belirtir. Ölçek geliştirme aşamalarını Erkuş (2012) ölçeğin neyi ölçeceğine, amacına ve ölçek geliştirme tekniğine karar verilmesinin ardından uygun maddelerin yazılması, uzman görüşlerine göre maddelerin düzeltilmesi, ön deneme ve deneme uygulamasının yapılması ve son olarak istatistiksel analizlerin yapılması ve ölçeğe son halinin verilmesi olarak sıralamaktadır. Ölçek geliştirme tekniklerinden hangisinin kullanılacağına ölçülen özelliğe göre karar verilmekte, teknik ölçülecek değişkene göre değişmekte ve bu süreç madde oluşturma ile eşzamanlı olarak yürütülmektedir (DeVellis, 2017).

Ölçek için madde havuzu oluşturulurken ölçülmek istenilen yapının tüm alt boyutları göz önünde bulundurularak araştırmanın amacına uygun çeşitli yöntemler tercih edilebilir. Doğrudan gözlenecek davranışların ölçülmesinde gözlem, bir kuram temel alınarak ölçüm yapılacaksa literatür taraması, tutum ölçülecekse örneklem grubuna benzer bir gruba kompozisyon yazdırılabilir (Erkuş, 2012). Ölçme aracının formatı, sonuçların yorumlanma durumuna göre belirlenmelidir. Bu aşamada çeşitli ölçek türlerinden ölçme amacına uygunluk, kullanılabilirlik ve hedef grubun özelliklerine göre uygulanabilirlik açısından en uygun olanı seçilmelidir. Tezbaşaran'ın (1997) belirttiği gibi Likert tipi ölçek kullanılabilirlik ve eşit aralıklı ölçme sonuçları vermesi açısından en çok tercih edilen ölçek türlerindedir. Bu çalışmada geliştirilen ölçeğin tutum ölçeği olarak belirlenmesinde duyuşsal bileşenlerden biri olan tutumun, uzaktan eğitim ortamlarında, öğrenmeyi etkileyen önemli bir değişken olması etkili olmuştur. Karakuş Tayşi'nin (2014) belirttiği üzere tutumlar bireyin davranışlarına yön veren etkenlerdendir ve tutum doğuştan değil sonradan yaşantı yoluyla kazanılmaktadır. Tutum bireyin olay ve durumlardan olumlu veya olumsuz etkilenecek bir kişiye, nesneye, duruma veya olaya yönelik davranışsal, zihinsel, duygusal olarak olumlu veya olumsuz bir tepki göstermesidir (Kağıtçıbaşı, 2010) ve tutum aynı zamanda diğer duyuşsal özelliklerle de ilişkilidir ve öğrencinin ders başarısını ve uzaktan eğitimin etkililiğini de etkilemektedir. Eğitim-öğretim yaşantılarının da tutumların oluşmasında önemli etkileri bulunmaktadır. Bu doğrultuda öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi hem bireysel başarı hem de sistemin başarısına katkı sağlamak açısından önemlidir.

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada Türkçe Öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının ölçülmesinde, geçerlilik ve güvenilirliği sağlanmış bir ölçek geliştirmek amaçlanmaktadır.

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1207732

BANÜSAD, 2022; 5(2), 125-139

2. YÖNTEM

Nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ve geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan tarama deseni kullanılarak hazırlanan bu çalışmada araştırma konusu olan olay, birey ya da nesne herhangi bir değiştirme ya da etkileme olmaksızın kendi koşulları içinde (Karasar, 2006) değerlendirilmektedir. Türkçe öğretmen adaylarının uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesinde; ölçek maddeleri yazılırken, maddelerdeki ifadenin ölçülmek istenen niteliğe yönelik olmasına, her bir maddede bir özellik ölçülmesine, bir maddede birden fazla yargı bulunmamasına, maddelerin kısa, açık ve anlaşılır olmasına, aynı maddede iki olumsuz ifade olmamasına dikkat edilmiş ve yarısı olumlu yarısı olumsuz (ters ifade) maddelerinin anlaşılmasının zor olabileceği göz önünde bulundurulmuştur (DeVellis, 2017, Ercan ve Kan, 2004 ; Karakoç ve Dönmez, 2014;). Ölçek maddelerinin açık ve doğru anlaşılması uygulamada verilecek cevapların doğruluğu açısından da önemlidir. Bunun yanında ölçme aracının yönergelerinde ölçeğin amacı, içeriği, ölçeğin cevaplanma şekli, cevaplama şekli açık ve anlaşılır olarak belirtilmelidir. Yönergelerin açık ve anlaşılabilir olması ölçeğin anlaşılması ve uygulanabilirliği açısından çok önemlidir.

Alınan uzman görüşleri ve alan incelemesi doğrultusunda gerekli özellikleri taşıyan maddelerden ölçek madde havuzu oluşturulup ölçek formu hazırlanarak Lawshe (1975) tekniğine göre uzman görüşlerinin alınmıştır. Alan uzmanları tarafından maddelerin bilimsel doğruluğunun, ölçme amacına hizmet edip etmediğinin, ifadelerin açık ve anlaşılır olup olmadığının, dil bilgisi açısından ve uygulama grubuna uygunluk açısından değerlendirilmesinin ardından (Atılgan, Kan ve Doğan, 2011) uzman görüşleri doğrultusunda KGO (kapsam geçerlik oranları) ve KGİ (kapsam geçerlik indeksi) değerleri hesaplanarak ölçekten çıkartılması ya da düzeltilmesi gereken maddeler ve olduğu gibi kullanılacak maddeler belirlenmiştir. Elde edilen ölçek maddelerinin okunabilirliğinin, maddelerin açık ve anlaşılabilirliğinin, testin cevaplama süresinin gözden geçirilmesi amacıyla hedef kitleyle benzer özellikte ama daha küçük bir grup üzerinde deneme (pilot) uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulama verilerinin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılması ve analizlerin değerlendirilmesinden sonra ölçek son şeklini alır (DeVellis, 2017) ve bu nedenle deneme uygulaması anlaşılamayan yerlerin belirlenmesi ve eksiklerin asıl uygulama öncesinde giderilmesi açısından önemlidir. İstatistiksel analiz aşamasında maddelerin ölçme amacına uygun olup olmadığını belirlemek için maddelerin ayırt etme güçleri hesaplanarak faktör yüklerine göre ölçekten çıkarılması veya düzeltilmesi gereken maddeler belirlenmiştir. Ölçek geliştirme sürecinde izlenen bu aşamaların ardından başlangıçtaki 48 ölçek maddesinin 17'si ölçekten çıkartılıp gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra 31 maddelik "*Türkçe Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği*" elde edilmiştir.

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1207732

BANÜSAD, 2022; 5(2), 125-139

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Yıldız Teknik Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 96 3. ve 4. sınıf öğrencisinden oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Süreci

Araştırmada veri toplama aracı olarak 31 maddeden oluşan, 5li Likert tipinde hazırlanan, “Türkçe Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek maddelerinin yazımından önce literatür taranarak (Atılğan, Kan ve Doğan,2011; Barış, 2015; Çam ve Arabacı,2010; Devellis, 2017; Erkuş, 2007; Erkuş,2012; Güngör,2016; Karakoç ve Dönmez,2014; N. Ercan ve Kan, 2004; Özdemir,2018; Şahin ve Boztunç Öztürk,2018; Yurdabakan ve Çüm,2017) ölçek geliştirmede dikkat edilmesi gerekenler belirlenmiştir. Uzaktan eğitimle lisans öğrenimine devam eden Türkçe Öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik düşüncelerini öğrenebilmek için “Google Formlar” uygulaması üzerinden uzaktan eğitim hakkındaki düşüncelerini, beklentilerini içeren bir yazı yazmaları istenmiştir. 13 Türkçe öğretmeni adayının formda yer alan “Lisans derslerinin uzaktan eğitimi hakkında görüşlerinizi, uzaktan eğitimin kullanılabilirlik ve sınırlılıkları hakkında fikirlerinizi içeren bir yazı yazınız.” ve “Yüz yüze eğitime geçilmesini istiyor musunuz? Neden?” açık uçlu maddelerine yazdıkları yazılardan uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri belirlenmiştir. Tekin (2000) ve Gültekin (2012) ölçek maddeleri yazılırken alan yazın(literatür) taramasının yanı sıra alan uzmanlarından ve ölçeğin uygulanacağı hedef grubun konu hakkındaki görüşlerinden de faydalanılabileceğini belirtmektedir. Hedef grubu tanımak, görüşlerini almak ölçek oluşturmanın ilk aşamasında düşünülen ölçeğin kime uygulanacağı sorusu paralelliğinde ölçek maddelerinin içeriğine olumlu etkileri olacaktır. Hedef grubun fikirlerinden ve alan yazından yola çıkılarak hazırlanan ölçek ifadelerdeki yazım, noktalama ve anlam uygunluğu açısından alanında uzman (3) Türkçe Öğretimi ve (2) Türk Dili akademisyenlerinin uzman görüşüne sunulmuş ve görüşler doğrultusunda gerekli ifadeler yeniden düzenlenmiştir. Ölçekteki ifadelerin hedef kitle tarafından net olarak anlaşılıp anlaşılmadığının belirlenmesi amacıyla ölçek altı (6) Türkçe Öğretmeni adayına okutulmuş ve ifadelerin anlaşılır olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 5li Likert tipi derecelendirme olarak hazırlanan ölçekte dereceler; 1(Kesinlikle katılmıyorum), 2(Katılmıyorum), 3(Kısmen Katılıyorum), 4(Katılıyorum), 5(Kesinlikle Katılıyorum) şeklindedir.

2.3. Kapsam Geçerliği

Test maddelerinin, ölçülmek istenen davranışı ölçmede nicelik ve nitelik olarak yeterli olup olmadığı kapsam geçerliği ile anlaşılır. Kapsam geçerliğini belirlemenin bir yolu uzman görüşü almaktır

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1207732

BANÜSAD, 2022; 5(2), 125-139

(Büyüköztürk, 2005) ve hazırlanan bu ölçeğin kapsam geçerliği de uzman görüşüne başvurularak belirlenmiştir. Yeşilyurt ve Çapraz'ın (2018) da belirttiği gibi Lawshe (1975) tekniğinde uzman görüşleri her bir madde için “madde hedeflenen yapıyı ölçüyor”, “madde yapı ile ilişkili ancak gereksiz” ve “madde hedeflenen yapıyı ölçmüyor” şeklinde üçlü derecelendirilmektedir. Çalışmada Lawshe (1975) tekniğindeki uzman görüşü derecelendirmeleri “Uygun”, “Uygun Ancak Düzeltilmeli” ve “Çıkartılmalı” şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Uzman formunda “Uygun Ancak Düzeltilmeli” seçeneğini işaretleyen uzmandan düzeltme hakkında önerilerini belirtmesi istenmiştir. 48 ölçek maddesi için 9 (dokuz) uzmandan görüş alınarak her bir maddenin KGO ve KGİ değerleri hesaplanmıştır. İlgili çalışmalarda belirtildiği üzere 9 uzman için en düşük KGO değeri 0.778'dir. (Ayre ve Scally 2014; Lawshe, 1975; Wilson ve diğ., 2012, akt. Yeşilyurt ve Çapraz, 2018) Uzman görüşleri doğrultusunda hesaplanan KGO değerlerine göre kapsam geçerliğine sahip olmayan 17 madde ölçekten çıkarılmış ve kapsam geçerliğine sahip 31 maddede için KGİ: 0.96 olarak hesaplanmıştır. KGO ve KGİ hesaplamaları Microsoft Excel 2019 programıyla yapılmıştır.

2.4 Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler SPSS 21.0 paket program kullanılarak analiz edilmiştir. Yapı geçerliği için iç tutarlılık analizi (madde-toplam korelasyonu), faktör analizi ve AMOS programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Verilerin açımlayıcı faktör analizine uygun olup olmadığını görmek için ilk olarak Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi yapılmıştır.

3. BULGULAR ve YORUM

3.1. Geçerlik Analizleri

Tablo 1'deki değerler incelendiğinde, KMO katsayısının 0,894 olduğu görülmektedir. Büyüköztürk (2015)'ün “Faktörleşebilirlik için KMO'nun ,60'dan yüksek çıkması beklenir” ifadesi temel alındığında ve Bartlett Testinin %5 anlamlılık düzeyinde anlamlı çıkması ($p<,05$) da verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Test sonucunda verilerin faktör analizine uygun olduğu görülmüş ve faktör analizine geçilmiştir.

Tablo 1. KMO Katsayısı ve Bartlett Testi Sonuçları

KMO and Bartlett's Test	
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	,894
Bartlett's Test of Sphericity	
Approx. Chi-Square	2303,776
df	465
Sig.	,000

3.2. Açımlyıcı Faktör Analizi (AFA) Bulguları

Açımlyıcı faktör analizi uygulanabilmesi için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ile örneklem büyüklüğünün yeterli olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir. KMO katsayısı 0 ile 1 arasında değişir ve “0.00-0.49 arası=kabul edilemez”, “0.50-0.59 arası=zayıf”, “0.60-0.69 arası=orta”, “0.70-0.79 arası= iyi”, “0,80-0,89 arası=çok iyi” ve “90-1 arası=mükemmel” olarak kabul edilmektedir (Kartal ve Bardakçı, 2018). Tablo.1’de görüldüğü üzere verilerin KMO katsayısı ,894 olarak hesaplandığı için açımlyıcı faktör analizi yapılabilmektedir.

Ölçekten madde çıkarma ölçütü olarak faktörlerin yük değerlerine bakılmış ve maddelerin binişik olma durumları incelenmiştir. Değişkenlerin faktör yüklerinin 0.32 ve üzerinde olması kuralına (Tabachnich ve Fidell, 2001) göre inceleme yapılmış ve faktör yükü .32 değerinin altında olan maddeye rastlanmamıştır. Maddelerin faktör yükleri incelendikten sonra ölçekte bulunan binişik maddeler tespit edilerek ölçekten çıkarılmıştır. Binişik maddeler belirlenirken faktör yük değerleri arasında en az .20 değerinde fark olmasına dikkat edilmiş ve bu ölçütü taşımayan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Açımlyıcı Faktör Analizi (AFA) sonuçlarına göre binişik olan 28. madde ölçekten çıkarılmış ve analiz işlemi tekrarlanmıştır. AFA sonucunda binişik olduğu belirlenen 8. madde ölçekten çıkarılmış ve analiz tekrarlanmıştır. Analiz sonucuna göre 12. madde ölçekten çıkarılmış ve analiz işlemi tekrarlanmıştır. Aynı adımlar izlenerek her adımda AFA analizi tekrarlanarak sırasıyla 23. madde, 5. madde, 30. madde ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekteki binişik maddelerin tamamı ölçekten çıkarıldıktan sonra ölçekte 25 madde kalmıştır.

Tablo 2. Döndürülmüş Faktör Bileşen Matrisi- Faktör Yükleri

Rotated Factor Matrix ^a	Factor		
	1	2	3
1. Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimden daha verimli olduğunu düşünürüm.	,725		
7. Uzaktan eğitim sosyal yönümü zayıflatır.	,719		
19. Uzaktan eğitim derslerinde dikkatim çabuk dağılır.	,713		
3. Uzaktan eğitimin yaygınlaşmasının eğitimde fırsat eşitliği sağladığına inanırım.	,684		
15. Uzaktan eğitim ile öğrenme, yüz yüze eğitimle öğrenmeye göre daha zevklidir.	,662		
10. Uzaktan eğitimde karşılaştığım teknik sorunlar beni rahatsız eder.	,645		
4. Uzaktan eğitimde eğitim ortamı kontrolünün sağlıklı yapılamadığını düşünürüm.	,630		
2. Uzaktan eğitim öz değerlendirme becerilerimi geliştirir.	,624		

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1207732

BANÜSAD, 2022; 5(2), 125-139

20. Uzaktan eğitimi ilgi çekici bulurum.	,614
11. En kısa zamanda yüz yüze eğitime geçilmesini isterim.	,610
6. Uzaktan eğitimin eğitimde sürekliliği sağladığını düşünürüm.	,608
18. Uzaktan eğitim öğrenme motivasyonumu azaltır.	,607
31. Uzaktan eğitimin uygulamalı derslerde verimsiz olduğunu düşünürüm.	,598
13. Uzaktan eğitimde başarımın hatasız bir şekilde ölçülebileceğine inanırım.	,537
27. Uzaktan eğitimde dersleri istediğim kadar tekrar ederim.	,755
9. Uzaktan eğitimde dersleri istediğim zaman tekrar izleyebilmem öğrenmeye katkı sağlar.	,661
25. Uzaktan eğitim beni araştırmaya yönlendirir.	,606
26. Uzaktan eğitimde kendimi geliştirmek için (çevrimiçi/web tabanlı) seminerlere katılırım.	,598
14. Uzaktan eğitimde okula ulaşım sorunu yaşamamak beni mutlu eder.	,554
24. Uzaktan eğitim döneminde erişime açılan kaynakları kullanırım.	,551
29. Uzaktan eğitimde kendi hızıma uygun öğrenirim.	,530
21. Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme sonucunu daha hızlı almam motivasyonumu artırır.	,703
17. Uzaktan eğitim sorumluluk duygumu geliştirir.	,602
16. Uzaktan eğitim özgüvenimi artırır.	,575
22. Uzaktan eğitimde öğretim elemanlarıyla rahat iletişim kurarım.	,541

Extraction Method: Principal Axis Factoring.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Açımlayıcı Faktör Analizi sonuçlarına göre ölçekte kalan 25 maddenin 3 faktörde (alt boyut) dağıldığı görülmektedir. Tablo 2’de verilen Açımlayıcı Faktör Analizi sonuçlarında görüldüğü gibi döndürme sonrası maddelerin 3 faktör altında toplanmaktadır ve maddelerin yük değerleri 0,530 ile 0,755 arasında olup literatürde Büyüköztürk (2002)’ün belirttiği ve kritik değer olarak kabul edilen 0,50’den yüksektir. Buna bağlı olarak faktör yük değerlerinin yeterli olduğu ve her bir maddenin bulunduğu faktörü temsil ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

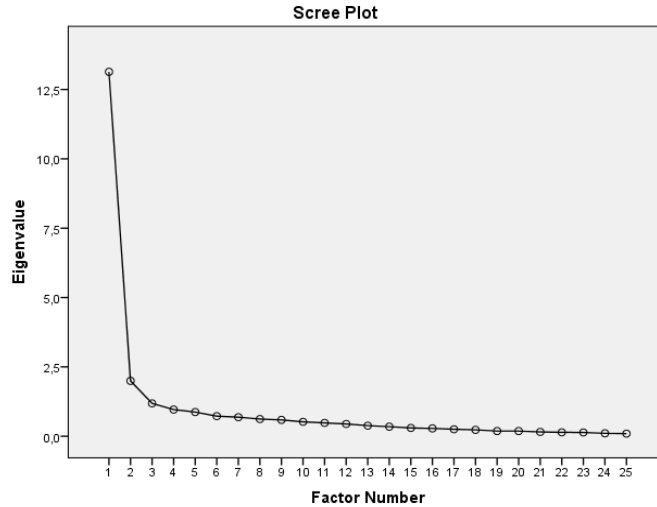
Tablo 3. Oluşan Faktörlerin Özdeğerleri ve Açıklanan Varyans Oranları

Faktör	Öz Değer	Varyans	Kümülatif Varyans
1	13,136	52,554	52,554
2	1,995	7,981	60,525
3	1,183	4,733	65,258

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Tablo 3'e göre 3 faktörden ve 25 maddeden oluşan ölçekte faktörlerin öz değerleri (13,136, 1,995, 1,183) 1'den büyüktür. Bu değerler faktör öz değeri için ölçüt olan 1'den (Büyüköztürk,2002) ve çok faktörlü yapılar için kritik değer olan %60'dan (Kartal ve Bardakçı, 2018) büyüktür. Şekil 1'de verilen yamaç grafiği de ölçeğin 3 faktörlü durumunu doğrulamaktadır.

Şekil 1. Faktör Öz Değer Çizgi Grafiği

Şekil 1 incelendiğinde ölçeğin 3 faktörlü yapısı görülmektedir. 3. kırılma noktasından sonra çizgi .1 değerinin altına düşmekte ve düz bir şekilde devam etmektedir.

3.3. Faktörlerin Adlandırılması

Faktör analizi sonuçlarının sayısal tutarlılığının yanında anlamsal olarak da tutarlı olması, aynı faktörde yer alan maddelerin ortak bir yapıyı ölçmesi gerekir. Böylece aynı faktörde yer alan maddeler ortak isimde toplanabilir. "Türkçe Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Tutum Ölçeği"ndeki faktörler (alt boyut) maddelerin dağılımına göre; Faktör 1: Uzaktan Eğitimin

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1207732

BANÜSAD, 2022; 5(2), 125-139

Etkililiği, Faktör 2: Uzaktan Eğitimin Katılımcıya Katkıları, Faktör 3: Uzaktan Eğitimin Benimseme Boyutu, olarak isimlendirilmiştir

Faktör 1: Uzaktan Eğitimin Etkililiği

1. Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimden daha verimli olduğunu düşünürüm.
2. Uzaktan eğitim öz değerlendirme becerilerimi geliştirir.
3. Uzaktan eğitimin yaygınlaşmasının eğitimde fırsat eşitliği sağladığına inanırım.
4. Uzaktan eğitimde eğitim ortamı kontrolünün sağlıklı yapılamadığını düşünürüm.
6. Uzaktan eğitimin eğitimde sürekliliği sağladığını düşünürüm.
7. Uzaktan eğitim sosyal yönümü zayıflatır.
10. Uzaktan eğitimde karşılaştığım teknik sorunlar beni rahatsız eder.
11. En kısa zamanda yüz yüze eğitime geçilmesini isterim.
13. Uzaktan eğitimde başarımın hatasız bir şekilde ölçülebileceğine inanırım.
15. Uzaktan eğitim ile öğrenme, yüz yüze eğitimle öğrenmeye göre daha zevklidir.
18. Uzaktan eğitim öğrenme motivasyonumu azaltır.
19. Uzaktan eğitim derslerinde dikkatim çabuk dağılır.
20. Uzaktan eğitimi ilgi çekici bulurum.
31. Uzaktan eğitimin uygulamalı derslerde verimsiz olduğunu düşünürüm.

Faktör 2: Uzaktan Eğitimin Katılımcıya Katkıları

9. Uzaktan eğitimde dersleri istediğim zaman tekrar izleyebilmem öğrenmeye katkı sağlar.
14. Uzaktan eğitimde okula ulaşım sorunu yaşamamak beni mutlu eder.
24. Uzaktan eğitim döneminde erişime açılan kaynakları kullanırım.
25. Uzaktan eğitim beni araştırmaya yönlendirir.
26. Uzaktan eğitimde kendimi geliştirmek için (çevrimiçi\web tabanlı) seminerlere katılırım.
27. Uzaktan eğitimde dersleri istediğim kadar tekrar ederim.
29. Uzaktan eğitimde kendi hızıma uygun öğrenirim.

Faktör 3: Uzaktan Eğitimi Benimseme

16. Uzaktan eğitim özgüvenimi artırır.

17. Uzaktan eğitim sorumluluk duygumu geliştirir.

21. Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme sonucunu daha hızlı almam motivasyonumu artırır.

22. Uzaktan eğitimde öğretim elemanlarıyla rahat iletişim kurarım.

3.4. Güvenirlilik Analizi ve Sonuçları

Ölçeğin maddelerinin birbirleriyle ve toplam test puanlarıyla tutarlı sonuç üretip üretmediğini anlamak amacıyla ölçeğin ve alt ölçeklerin (faktörlerin) Cronbach Alpha güvenirlilik kat sayıları belirlenmiştir. Tablo 4’de ölçeğin alt boyutlarının Cronbach α güvenirlilik katsayılarının Faktör 1 için 0.707, Faktör 2 için 0.826, Faktör 3 için 0.854 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değerlere göre Faktör 2 ve 3 yüksek güvenirliliğe sahipken Faktör 1 ise normal düzeyde güvenirliliğe sahiptir. 25 maddelik ölçeğin Cronbach α güvenirlilik katsayısı ise 0.717 olarak hesaplanmıştır. Bu değere göre ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Cronbach Alpha Güvenirlilik Kat Sayıları

Türkçe Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Tutum Ölçeği	Maddeler	Madde Numaraları	Gronbach Alpha
Ölçek Toplamı	25		,717
1. Faktör (Uzaktan Eğitimin Etkililiği)	14	1,2,3,4,6,7,10,11,13,15,18,19,20,31	,707
2. Faktör (Uzaktan Eğitimin Katılımcıya Katkıları)	7	9,14,24,25,26,27,29	,826
3. Faktör (Uzaktan Eğitimi Benimseme)	4	16,17,21,22	,854

4. SONUÇ

Türkçe Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören ve derslerine uzaktan eğitimle devam eden Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik tutumlarını ölçmek, memnuniyetlerini ve uzaktan eğitimin verimliliğini belirlemek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçek

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1207732

BANÜSAD, 2022; 5(2), 125-139

geliştirilmeye çalışılmıştır. 96 Türkçe öğretmeni adayına uygulanan ölçekten elde edilen verilerle geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik 3 faktör altında toplanacak şekilde maddeler yazılmış ve ölçek verileri toplandıktan sonra ölçeğin bu faktör yapısını destekleyip desteklemediğini belirlemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğunu tespit etmek amacıyla KMO (.894) ve Bartlett testi (2303,776) yapılmış, verilerin faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Açıklayıcı faktör analizi yapıldığında faktörleşmenin anlamlı olmadığı görülmüştür. Bunun üzerine Varimax dik döndürme yöntemi kullanılarak analiz tekrar yapılmıştır. Bu analiz sonucunda binişik olan (faktör yük değerleri arasında .20'den az fark olan) 6 madde sırasıyla ölçekten çıkarılmış, her madde çıkarma adımında analiz tekrarlanmıştır. Bu işlemlerden sonra ölçekte 25 madde kalmış ve bu 25 maddenin 3 faktör altında kümelendiği ve faktörlerin her birinin öz değerinin 1'den yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan analizler değerlendirildiğinde ölçeğin 3 faktörlü ve 25 maddeden oluşan yapısının doğrulandığı görülmektedir. Ölçeğin geneline yönelik Cronbach Alpha değeri ,717 olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak yapılan analizlerden elde edilen sonuçlara göre “Türkçe Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Tutum Ölçeği” geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır.

KAYNAKÇA

- Atılğan, H., Kan, A. ve Doğan, N. (2011) “Eğitimde ölçme ve değerlendirme”, 5. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ayre, C. ve Scally A. J. (2014) “Critical values for Lawshe’s content validity ratio: revisiting the original methods of calculation”, *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 47 (1): 79-86. doi: 10.1177/0748175613513808.
- Barış, M. F. (2015) “Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime yönelik tutumlarının incelenmesi: Namık Kemal Üniversitesi örneği”, *Sakarya University Journal of Education*, 5(2): 36-46.
- Büyüköztürk, Ş. (2005) “Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı”, 5. Basım, Ankara: Pagem Yayıncılık.
- Çam, M.O. ve Baysan-Arabacı, L. (2010) “Tutum Ölçeği Hazırlamada Nitel ve Nicel Adımlar”, *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 2: 59-71.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2016) “Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları”, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- DeVellis, R. (2017) “Ölçek Geliştirme”, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1207732

BANÜSAD, 2022; 5(2), 125-139

- Fidan, M. (2016) “Uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ve epistemolojik inançları”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(3): 536-550
- Ercan, İ. ve Kan, İ. (2004) “Ölçeklerde Güvenirlik ve Geçerlik”, Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 30(3): 211-216.
- Erkuş, A. (2007) “Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında karşılaşılan sorunlar”, Türk Psikoloji Bülteni, 13(40): 17-25.
- Erkuş, A. (2012) “Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme”, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010) “Günümüzde insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş”, İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karakoç, F. Y. ve Dönmez, L. (2014) “Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Temel İlkeler”, Tıp Eğitimi Dünyası, 40: 39-49.
- Karakuş Tayşi, E. (2014) “Öğrenme Stiline Dayalı Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine ve Dinlemeye Yönelik Tutumlarına Etkisi”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yay
- Kartal, M. ve Bardakçı, S. (2018) “SPSS ve AMOS uygulamalı örneklerle güvenilirlik ve geçerlik analizleri”, Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Lawshe, C. H. (1975) “A quantitative approach to content validity”, Personnel psychology, 28(4): 563-575.
- Şahan, N. ve Çerçi, A. (2018) “Türkçe Dersi Etkinliklerine Yönelik Algı Ölçeği Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması”, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 7(1): 411-430
- Şahin, M. G. ve Boztunç Öztürk, N. (2018) “Eğitim Alanında Ölçek Geliştirme Süreci: Bir İçerik Analizi Çalışması”, Kastamonu Eğitim Dergisi, 26(1): 191-199.
- Tavşancıl, E. (2002) “Tutumların Ölçülmesi ve SPSS Veri Analizi”, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Köse, M. (2014) “Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi: Bir Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması”, Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2): 233-249.
- Uşun, S. (2006) “Uzaktan Eğitim”, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1207732

BANÜSAD, 2022; 5(2), 125-139

Yeşilyurt, S. ve Çapraz, C. (2018) “Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası”, Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 20(1): 251-264.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013) “Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri”, Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yurdugül, H. (2005) “Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması”, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Denizli.

EKLER

Ek 1: TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

	Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimden daha verimli olduğunu düşünürüm.					
2	Uzaktan eğitim öz değerlendirme becerilerimi geliştirir.					
3	Uzaktan eğitimin yaygınlaşmasının eğitimde fırsat eşitliği sağladığına inanırım.					
4	Uzaktan eğitimde eğitim ortamı kontrolünün sağlıklı yapılamadığını düşünürüm.					
5	Uzaktan eğitimde ders içeriklerini yetersiz bulurum.					
6	Uzaktan eğitimin eğitimde sürekliliği sağladığını düşünürüm.					
7	Uzaktan eğitim sosyal yönümü zayıflatır.					
8	Uzaktan eğitim iş birlikli çalışmalarımı olumsuz etkiler.					
9	Uzaktan eğitimde dersleri istediğim zaman tekrar izleyebilmem öğrenmeye katkı sağlar.					
10	Uzaktan eğitimde karşılaştığım teknik sorunlar beni rahatsız eder.					
11	En kısa zamanda yüz yüze eğitime geçilmesini isterim.					
12	Uzaktan eğitimde sınavların internet üzerinden yapılmasını uygun bulurum.					

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Social Sciences Research Journal

DOI: 10.38120/banusad.1207732

BANÜSAD, 2022; 5(2), 125-139

13	Uzaktan eğitimde başarımın hatasız bir şekilde ölçülebileceğine inanırım.					
14	Uzaktan eğitimde okula ulaşım sorunu yaşamamak beni mutlu eder.					
15	Uzaktan eğitim ile öğrenme, yüz yüze eğitimle öğrenmeye göre daha zevklidir.					
16	Uzaktan eğitim özgüvenimi artırır.					
17	Uzaktan eğitim sorumluluk duygumu geliştirir.					
18	Uzaktan eğitim öğrenme motivasyonumu azaltır.					
19	Uzaktan eğitim derslerinde dikkatim çabuk dağılır.					
20	Uzaktan eğitimi ilgi çekici bulurum.					
21	Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme sonucunu daha hızlı almam motivasyonumu artırır.					
22	Uzaktan eğitimde öğretim elemanlarıyla rahat iletişim kurarım.					
23	Uzaktan eğitimde derslere canlı olarak katılmaya özen gösteririm.					
24	Uzaktan eğitim döneminde erişime açılan kaynakları kullanırım.					
25	Uzaktan eğitim beni araştırmaya yönlendirir.					
26	Uzaktan eğitimde kendimi geliştirmek için (çevrimiçi\web tabanlı) seminerlere katılırım.					
27	Uzaktan eğitimde dersleri istediğim kadar tekrar ederim.					
28	Uzaktan eğitimde bilgiye daha hızlı erişirim.					
29	Uzaktan eğitimde kendi hızıma uygun öğrenirim.					
30	Uzaktan eğitimde ödevlerimi düzenli yaparım.					
31	Uzaktan eğitimin uygulamalı derslerde verimsiz olduğunu düşünürüm.					